

**Методичні рекомендації
щодо організації та проведення I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
географії 2025-2026 навчального року
в Закарпатській області**

I Організаційні вимоги.

1. На виконання завдань відводиться 3 години.
2. Під час виконання завдань олімпіади не допускається використання підручників, довідників, атласів, інших навчальних посібників.
3. Комплект завдань має бути розтиражований на кожного учасника олімпіади.
4. Учні мають сидіти по одному за партою й працювати індивідуально.
5. Метою проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії є стимулювання творчого самовдосконалення учнів, зацікавлення їх у якісному і поглибленому вивченні географії, виявлення та розвиток обдарованих учнів, підвищення інтересу до географії, **реалізація компетентнісного підходу**, формування команди для участі у обласній (II етап), та Всеукраїнській (III етап) олімпіадах з географії.
6. Відповідно до даної мети був розроблений комплект олімпіадних завдань для кожного класу. Їх зміст охоплює матеріал шкільної програми з географії за попередні роки навчання та матеріал тем, які учні мали опанувати до терміну проведення олімпіади.
7. Завдання олімпіади складаються з трьох частин:
 - теоретичні завдання;
 - практичні завдання;
 - тестові завдання.
8. Під час виконання завдань олімпіади дозволяється використовувати олівці, лінійку, транспортир та інше канцелярське обладнання.

II Виконання теоретичних завдань.

1. На I етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії виконуються два теоретичних завдання.
2. Під час виконання теоретичних завдань учні мають володіти знаннями про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, населення і господарства різних територій, формування материків, океанів та їх частин відповідно до природних та соціально-економічних чинників; природу, населення і господарство України; економічну і соціальну географію світу; природокористування та навколишнє середовище.

Мають встановлювати та пояснювати причинно-наслідкові зв'язки природних явищ та процесів.

Учасники олімпіади під час написання відповіді на теоретичне завдання можуть використовувати міжпредметні зв'язки та позапрограмовий матеріал.

III Виконання практичних завдань.

1. Практичні завдання спрямовані на розвиток умінь і навичок роботи з географічною інформацією.
2. Практичні завдання направлені на вміння виявляти зв'язків між природою і суспільством, їх взаємного впливу.
3. Під час виконання практичних завдань перевіряються вміння розв'язувати географічні задачі.
4. Виконання практичних завдань спрямовуються на розвиток, поглиблення й застосування теоретичних знань.

IV Виконання тестових завдань.

1. Даний блок складається із 10 – 15 тестових завдань.
2. Всі тестові завдання складаються з вибором однієї правильної відповіді. Цей формат тестових завдань дає змогу оцінити знання, розуміння і застосування знань з географії.

8 клас

Завдання І етапу (час виконання 3 години)

Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії 2024-2025 н.р.

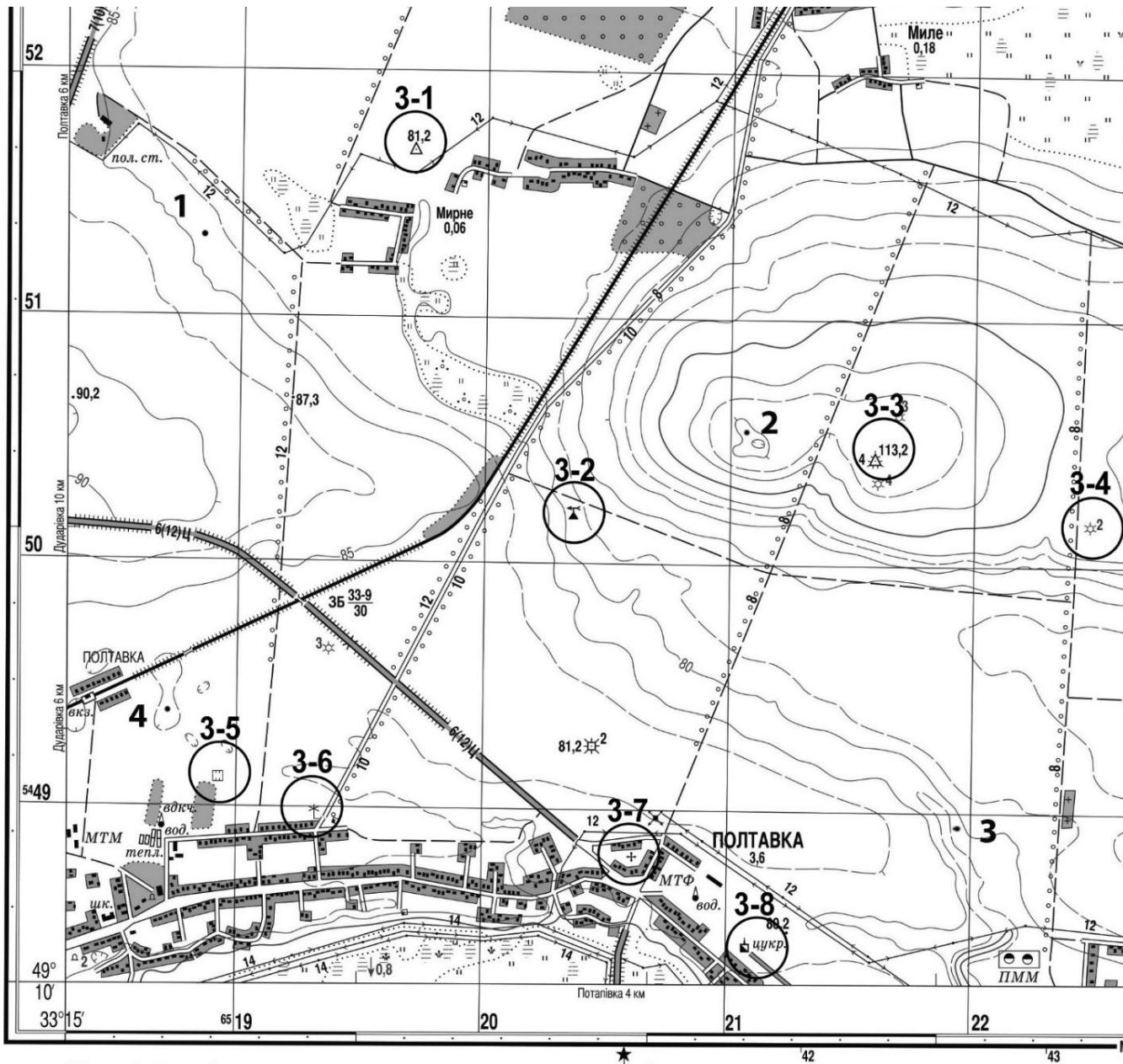
Теоретичні завдання

1. Дати характеристику геологічної історії України. Чим важлива дана тема для життя кожної людини? **(12 балів)**
2. Будь яка карта є компромісом між різними типами спотворень. Чи можливо створити єдину картографічну проєкцію? Назвіть (накресліть) та коротко опишіть типи географічних проєкцій за видом картографічної сітки. Охарактеризуйте типи спотворень на картах. Поясніть, яка ключова властивість карти у циліндричній проєкції Меркатора, якій моряки здавна віддають перевагу і чому вона є вирішальною для морської навігації? **(12 балів)**

Практичні завдання

- ### 1. Завдання 1. (12 балів)

Масштаб карти 1:25000

1. Визначити географічні координати точки 2. (4 бали)
2. Визначити прямокутні координати точки 4. (4 бали)
3. Визначити напрям та азимут від точки 2 до точки 4. (4 бали)

Завдання 2. (12 балів)

Опишіть дані географічні об'єкти 2-3 реченнями

Кіліманджаро, «Академік Вернадський», Ігуасу, Аппалачі, Великий Бар'єрний риф, Шрі-Ланка, Гольфстрім, Сарич, Джарилгач, Херсонес, Ольвія, Асканія Нова.

Завдання 3. (10 балів)

Розв'яжіть задачу. У той момент, коли у Львові (24° сх.д) місцевий час становить 8:00 год., у пункті, де корабель вирушає у подорож 14:00 год. дня. Визначте географічні координати місця розташування морського порту, якщо Полярна зірка опівночі у цій місцевості знаходиться на висоті 35° ?

Тестові завдання (12 балів)

1. Максимальні потужності земної кори властиві для:
А гірських областей континентів В рівнинних ділянок континентів
Б серединно-океанічних хребтів Г периферійних частин океанів
2. Частина річкової долини, яка періодично затоплюється водою під час повеней, називається:
А руслом В терасою
Б заплавою Г меандром
3. Виберіть паралель, на якій відрізок завдовжки 10° , відміряний вздовж неї, матиме найменшу довжину на місцевості:
А на Північному тропіку В на Північному полярному колі
Б на екваторі Г на 50° північної широти
4. Повітря вдень мало температуру 15°C і відносну вологість 37,5%. Вночі температура повітря знизилася до 0°C , а температура земної поверхні до -1°C . У вигляді чого випадуть атмосферні опади?
А туману В роси
Б інею Г дощу
5. З точки А на точку В магнітний азимут становить 90° , магнітне схилення західне і становить 4° . Визначте дійсний азимут точки С, яка розташована в протилежному від точки Б напрямку.
А 94° В 247°
Б 86° Г 266°
6. Визначте азимут сходу Сонця у день тривалістю 16 год:
А 30° Б 55°
В 45° Г 60°
7. Прибережний водний простір, природно або штучно захищений від вітру, течій і хвиль, називається: А акваторією Б лагуною В бухтою Г гаванню
8. Виберіть правильне твердження.

А сила Коріоліса в Південній та Північній півкулях спрямована в одну сторону

Б тривалість дня і ночі протягом року однакова тільки на екваторі

В нахил земної осі до площини орбіти становить $23,5^\circ$

Г сила тяжіння на Землі зменшується від екватора до полюсів

9. В антициклонах Південної півкулі повітря рухається:

А проти годинникової стрілки вниз

В проти годинникової стрілки вгору

Б за годинниковою стрілкою вниз

Г за годинниковою стрілкою вгору

10. Процес відриву і сховання вниз по зволоженому незначному схилі великого масиву гірських порід називається:

А зсувом **Б** карстом

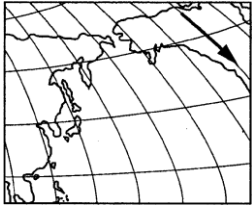
В обвалом **Г** соліфлюкцією

11. Укажіть напрям руху повітря в циклоні Південної півкулі:

А низхідний, проти годинникової стрілки **Б** низхідний, за годинниковою стрілкою

В висхідний, проти годинникової стрілки **Г** висхідний, за годинниковою стрілкою

12. Куди рухається літак, якщо маршрут його польоту співпадає із напрямком стрілки на карті?

А на північ

Б на південний схід

В на південь

Г на південний захід

9 клас (3 години)

Завдання I етапу (час виконання 3 години)

Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії 2025-2026 н.р.

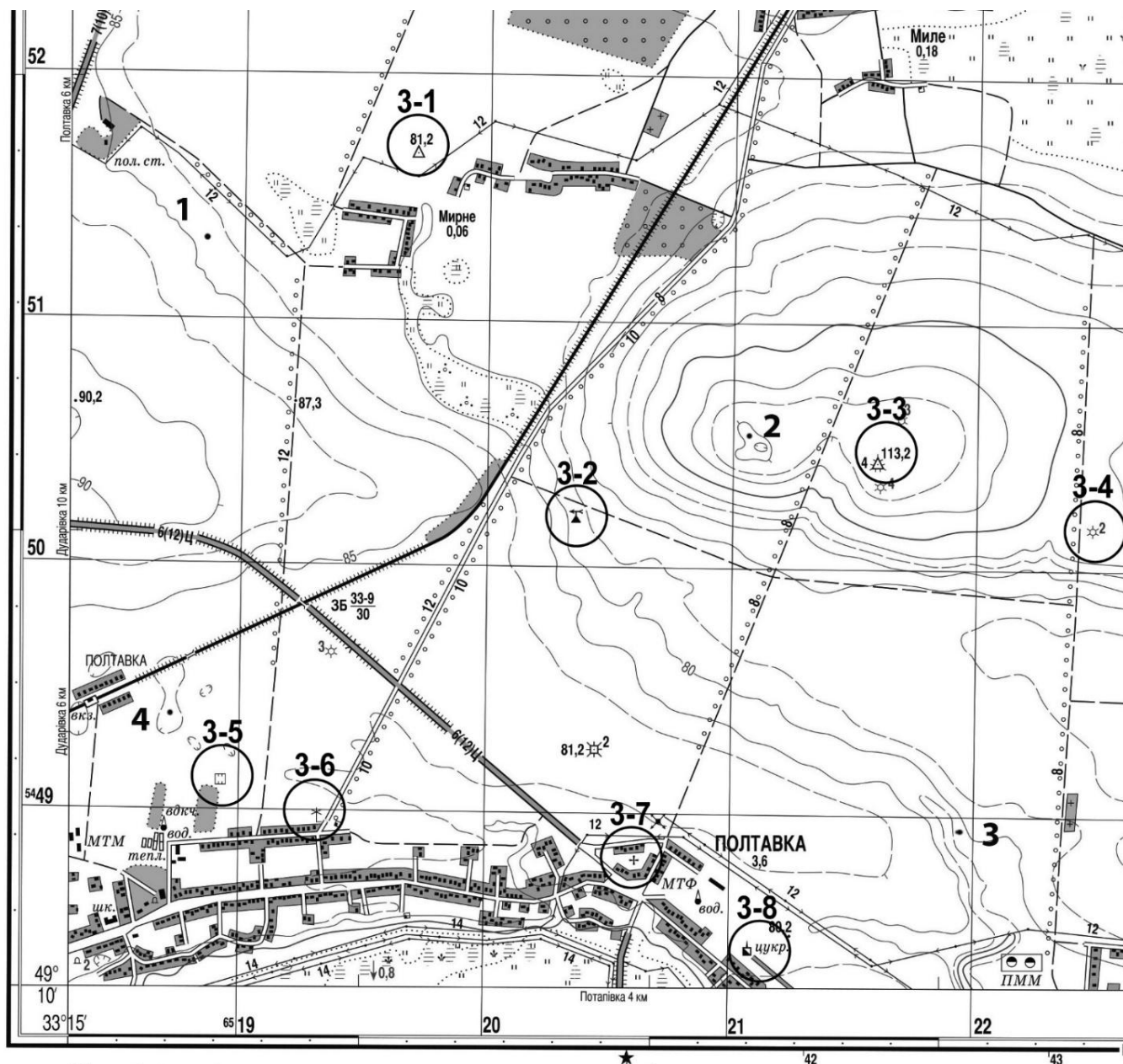
Теоретичні завдання

1. У географії прийнято говорити, що рельєф – це «обличчя» території, а тектоніка – її «кістяк» і «фундамент». Розуміння цього зв'язку дає ключ до розгадки, чому в одних регіонах домінують нафтові та газові родовища, а в інших – залізні руди та будівельні матеріали. Схарактеризуйте тектонічну будову території України. Поясніть зв'язок тектоніки з рельєфом та поширенням корисних копалин **(12 балів)**.
2. Форма суспільної організації виробництва – це певний спосіб проектування роботи підприємства, який дає змогу підвищити його ефективність. Охарактеризуйте форми суспільної організації виробництва. Наведіть конкретні приклади використання їх в економіці України і світу **(12 балів)**.

Практичні завдання

Завдання 1. (12 балів)

Масштаб карти 1:25000

1. Визначити географічні координати точки 1. (4 бали)
2. Визначити прямокутні координати точки 3. (4 бали)
3. Визначити напрям та азимут від точки 3 до точки 1. (4 бали)

Завдання 2. (14 балів)

Опишіть дані географічні терміни і поняття 2-3 реченнями

природні умови, соціальна географія, соціологія, економіка, ВВП, ІЛР, муніципальна форма власності, екстенсивний шлях, інтенсивний шлях, третинний сектор економіки, доіндустріальна стадія розвитку, промисловий куш, міжнародний географічний поділ праці, змішана економічна система.

Завдання 3. (10 балів)

Географ-мандрівник 22 грудня перебуває в місті Вінніпег, провінція Манітоба, Канада, яке має приблизні географічні координати 50^0 пн.ш. та 97^0 зх. д. Визначте висоту сонця над горизонтом, а також місцевий час, якщо в Лондоні 18 год 40 хв.

Тестові завдання (15 балів)

- Повітря вдень мало температуру 15°C і відносну вологість 37,5%. Вночі температура повітря знизилася до 0°C , а температура земної поверхні до -1°C . У вигляді чого випадуть атмосферні опади?
А туману; **В** роси;
Б інею; **Г** дощу.
- Укажіть райони світу на побудованих у циліндричних проекціях картах, де довжини ліній найбільшою мірою спотворені
А екватор; **Б** тропіки;
В помірні широти; **Г** полюси.
- Без урахування проходження державних кордонів другий часовий пояс розташовувався б між меридіанами:
А 15° сх. д. і 30° сх. д.; **Б** $7^{\circ} 30'$ сх. д. і $22^{\circ} 30'$ сх. д.;
В $22^{\circ} 30'$ сх. д. і $37^{\circ} 30'$ сх. д.; **Г** 30° сх. д. і 45° сх. д.
- Обчисліть, якою стала кількість населення 100-мільйонної країни через рік (у млн. осіб), якщо показники руху населення в цьому році були такими: народжуваність – 39 ‰; смертність – 16 ‰; еміграція – 1 ‰; імміграція – 3 ‰.
А 100,5 млн.; **Б** 101,5 млн.; **В** 102,5 млн.; **Г** 103,5 млн.
- Яка особливість річок в Українських Карпатах є чинником розвитку гідроенергетики в цьому регіоні?
А формують широку заплаву; **Б** взимку не замерзають;
В навесні виходять з берегів; **Г** мають великий похил.
- Відстань між двома населеними пунктами на карті масштабу 1:200 000 становить 2 см. Якою буде відстань між цими пунктами на карті масштабу 1:50 000?
А 5 см; **Б** 8 см; **В** 8 мм; **Г** 5 мм.
- Виберіть паралель, на якій відрізок завдовжки 10° , відміряний вздовж неї, матиме найменшу довжину на місцевості:
А на Північному тропіку; **В** на Північному полярному колі;
Б на екваторі; **Г** на 50° північної широти.

8. Визначте азимут сходу Сонця у день тривалістю 16 год:

А 30°; Б 55°; В 45°; Г 60°.

9. Прибережний водний простір, природно або штучно захищений від вітру, течій і хвиль, називається:

А акваторією; Б лагуною; В бухтою; Г гаванню.

10. Процес відриву і сховання вниз по зволоженому незначному схилі великого масиву гірських порід називається:

А зсувом Б карстом В обвалом Г соліфлюкцією

11. Укажіть напрям руху повітря в циклоні Південної півкулі:

А низхідний, проти годинникової стрілки

Б низхідний, за годинниковою стрілкою

В висхідний, проти годинникової стрілки

Г висхідний, за годинниковою стрілкою

12. Якщо судно рухається від мису Байрон у напрямку, азимут якого становить 90°, то через певний час воно досягне берегів:

А Південної Америки

В Євразії

Б Африки

Г Північної Америки

13. Виберіть правильне твердження.

А сила Коріоліса в Південній та Північній півкулях спрямована в одну сторону

Б тривалість дня і ночі протягом року однакова тільки на екваторі

В нахил земної осі до площини орбіти становить 23,5°

Г сила тяжіння на Землі зменшується від екватора до полюсів

14. В антициклонах Південної півкулі повітря рухається:

А проти годинникової стрілки вниз

В проти годинникової стрілки вгору

Б за годинниковою стрілкою вниз

Г за годинниковою стрілкою вгору

15. З точки А на точку В магнітний азимут становить 90°, магнітне схилення західне і становить 4°. Визначте дійсний азимут точки С, яка розташована в протилежному від точки Б напрямку.

А 94°

В 247°

Б 86°

Г 266°

10 клас

Завдання I етапу (час виконання 3 години) Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії 2025-2026 н.р.

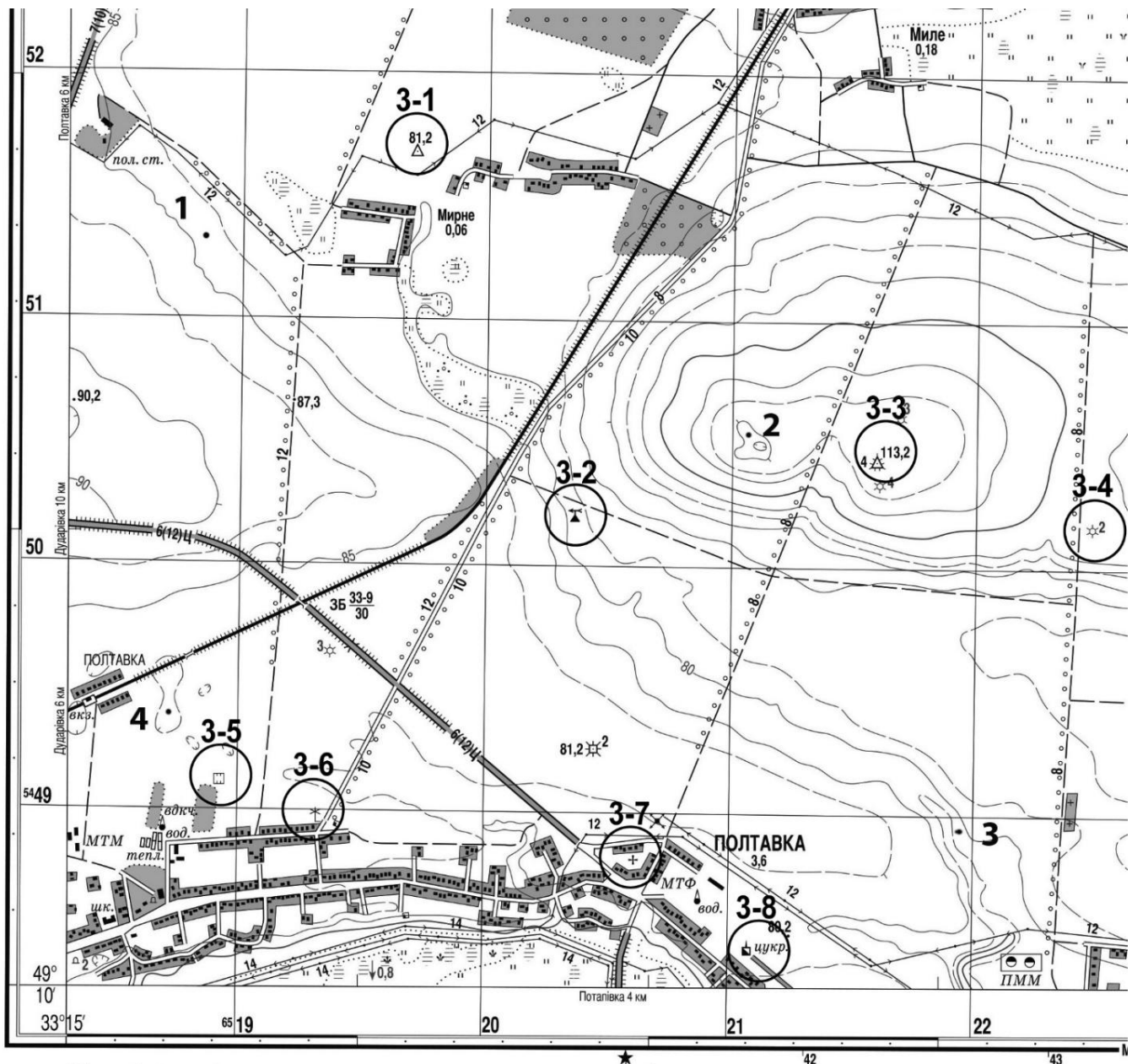
Теоретичні завдання

1. Форма суспільної організації виробництва – це певний спосіб проектування роботи підприємства, який дає змогу підвищити його ефективність. Охарактеризувати форми суспільної організації виробництва. Навести конкретні приклади використання їх в економіці України і світу. (12 балів)
2. Сучасна енергетична система України зіткнулася з безпрецедентними викликами, пов'язаними з масованим руйнуванням потужностей теплової та гідроенергетики. У цих умовах атомна енергетика (АЕС) стала ключовим стовпом енергетичної стійкості. Оцініть стан ядерної енергетики України і покажіть її місце в енергетичній системі Європи та перспективи розвитку з урахуванням політичних, екологічних та економічних чинників (12 балів).

Практичні завдання

Завдання 1. (12 балів)

Масштаб карти 1:25000

1. Визначити географічні координати точки 2. (4 бали)
2. Визначити прямокутні координати точки 3. (4 бали)
3. Визначити напрям та азимут від точки 2 до точки 3. (4 бали)

Завдання 2. (14 балів)

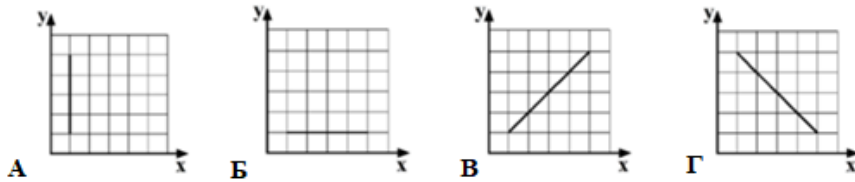
Опишіть дані географічні терміни і поняття 2-3 реченнями

природні умови, соціальна географія, соціологія, економіка, ВВП, ІЛР, муніципальна форма власності, екстенсивний шлях, інтенсивний шлях, третинний сектор економіки, доіндустріальна стадія розвитку, промисловий куш, міжнародний географічний поділ праці, змішана економічна система

Завдання 3. (10 балів) Розрахуйте сучасну забезпеченість населення світу сільськогосподарськими угіддями (га/особу), якщо їх загальна площа становить приблизно 46,8 млн. км². Порівняйте цей показник з Україною (420 тис. км²) і зробіть висновки. *Чисельність населення України станом на 2025 рік – 32 млн. осіб.*

Тестові завдання (15 балів)

1. Визначте магнітний азимут (Ам) на точку В, якщо дійсний азимут (Ад) становить 32° 18', а магнітне схилення, яке вказане на топографічній карті є східним і дорівнює 1° 48'.
А 30° 30'; Б 32° 18'; В 34° 06'; Г 31° 48'.
2. Визначте, яку площу займатиме наша держава на карті масштабу 1 : 22 000 000:
А 1, 25 см; Б 12,5 см; В 3,5 см; Г 25 см.
3. Столицями країн-членів АСЕАН є...
А Янгон, Дакка, Ісламабад; Б Джакарта, Бангкок, Ханой;
В Бангкок, Пекін, Ханой; Г Катманду, Делі, Коломбо.
4. Оберіть правильну послідовність країн за показником зменшення чисельності населення:
А Китай, Індія, США, Бразилія, Пакистан, Індонезія
Б Індія, Китай, Індонезія, США, Бразилія, Пакистан
В Китай, Індія, Індонезія, Пакистан, США, Бразилія
Г Китай, Індія, США, Індонезія, Бразилія, Пакистан
5. Визначте, до якої мовної сім'ї належать українці:
А слов'янської Б східноєвропейської;
В центральноєвропейської; Г індоєвропейської.
6. Назвіть вітчизняних дослідників Африки
А П. Тутковський, К. Воблий В Є. Ковалевський, А. Рафалович
Б Б. Срезневський, Б. Бондарчук Г Г. Висоцький, О. Діброва
7. Яку відстань (у км) від Львова до Почаєва потрібно подолати пілоту гелікоптера, якщо його маршрут відповідає відрізку 2,5 см на карті масштабу 1:5000000?
А 12,5 Б 125 В 1250 Г 215
8. Яка крайня точка України знаходиться найближче до Гринвіцького меридіана?
А південна Б північна В східна Г західна
9. З'ясуйте, який з поданих графіків правильно описує залежність між опадами (х) і відстанню від океану (у)?

10. Виберіть паралель, на якій відрізок завдовжки 10° , відміряний вздовж неї, матиме найменшу довжину на місцевості:

А на Північному тропіку

В на Північному полярному колі

Б на екваторі

Г на 50° північної широти

11. Визначте азимут сходу Сонця у день тривалістю 16 год:

А 30° Б 55° В 45° Г 60°

12. Якщо судно рухається від мису Байрон у напрямку, азимут якого становить 90° , то через певний час воно досягне берегів:

А Південної Америки

В Євразії

Б Африки

Г Північної Америки

13. Повітря вдень мало температуру 15°C і відносну вологість 37,5%. Вночі температура повітря знизилася до 0°C , а температура земної поверхні до -1°C . У вигляді чого випадуть атмосферні опади?

А туману

Б інею

В роси

Г дощу

14. На політичній карті світу Україна:

А федеративна держава, яка має у своєму складі самоврядні території

Б унітарна держава, частина території якої є тимчасово окупованою

В союзна держава, до складу якої входять автономні землі, краї

Г держава-конфедерація, членів якої можна вважати суверенними

15. Визначте, який із приладів не є геодезичним:

А бусоль;

Б теодоліт;

В нівелір;

Г психрометр.

11 клас

Завдання I етапу (час виконання 3 години)

Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії 2025-2026 н.р.

Теоретичні завдання

1. За розрахунками Всесвітнього фонду дикої природи, ще з 70-х років XX сторіччя, швидкість споживання природних ресурсів на планеті Земля стала значно більшою, ніж швидкість її відновлення. Людина забруднює воду та повітря більше, ніж природа здатна самостійно їх очистити. Щорічні звіти фонду свідчать, що незабаром нам знадобиться «друга Земля», щоб задовольнити потреби у ресурсах.

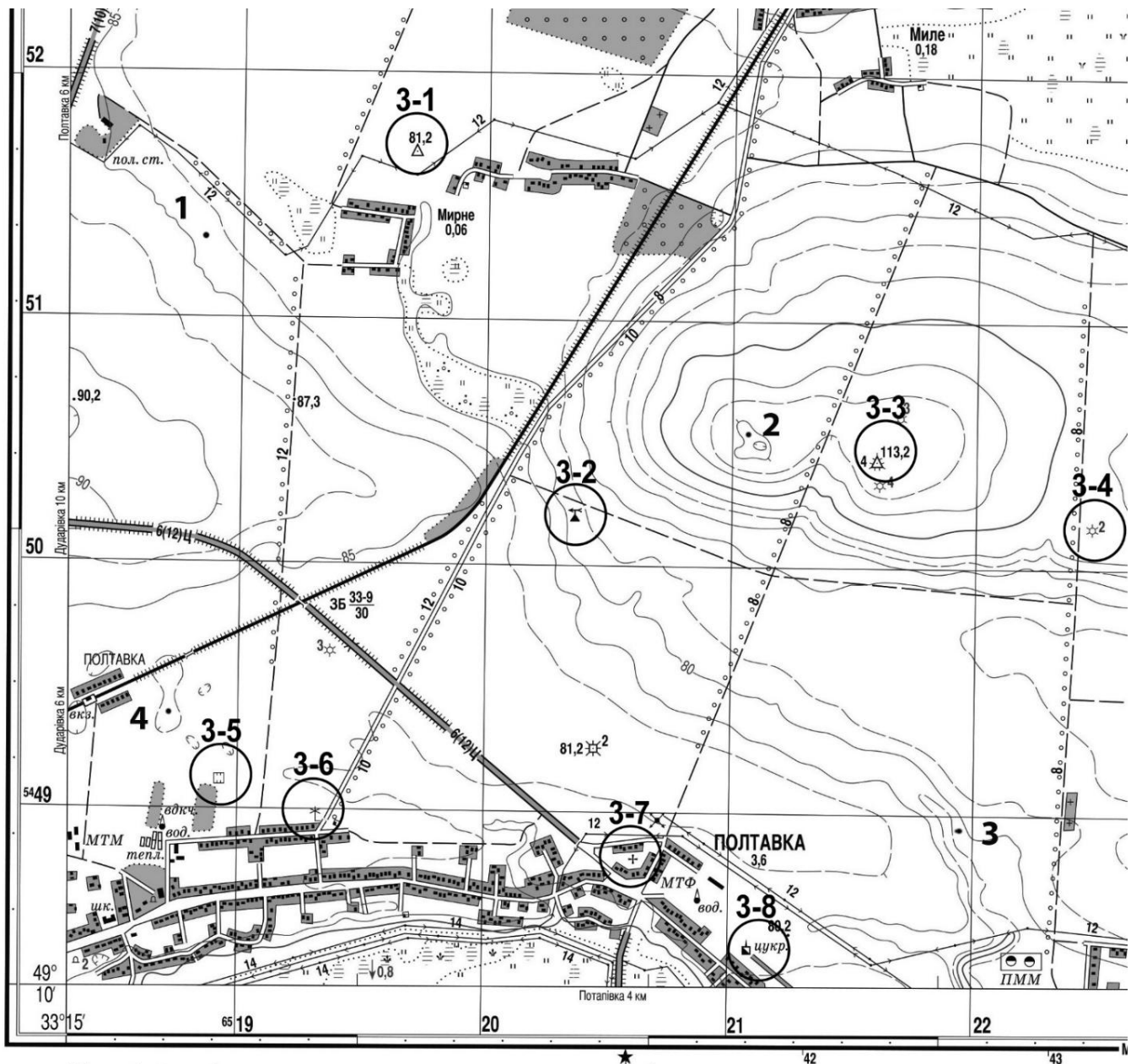
Назвіть види природних ресурсів. Висвітліть їх класифікацію за характером відновлення. Дайте визначення поняття «ресурсозабезпеченість» та поясніть, чому цей показник є динамічним. Назвіть країни, які є “геологічними коморами”. Назвіть один новий вид енергетичного ресурсу (або технології його видобутку), який набув критичного значення у XXI столітті та пов’язаний зі спірними екологічними наслідками. **(12 балів)**

2. Енергетика Європи перебуває у постійних змінах. Охарактеризуйте енергетику в країнах Європи. Особливий акцент зробити на сучасні тенденції в даній галузі **(12 балів)**

Практичні завдання

Завдання 1. (12 балів)

Масштаб карти 1:250001

1. Визначити географічні координати точки 2. (4 бали)
2. Визначити прямокутні координати точки 3. (4 бали)
3. Визначити напрям та азимут від точки 2 до точки 3. (4 бали)

Завдання 2. (14 балів)

Опишіть дані географічні терміни і поняття 2-3 реченнями

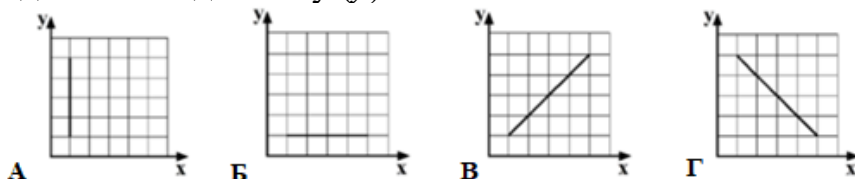
природні умови, соціальна географія, соціологія, економіка, ВВП, ІЛР, муніципальна форма власності, екстенсивний шлях, інтенсивний шлях, третинний сектор економіки, доіндустріальна стадія розвитку, промисловий куш, міжнародний географічний поділ праці, змішана економічна система

Завдання 3. (10 балів) Точки К і Л лежать на паралелі 66° пд. ш.. Довжина цієї паралелі становить 16488 км. На карті масштабу 1:40000000 відстань між цими точками, виміряна вздовж паралелі, дорівнює 5,15 см. Географічна довгота точки К – 15°зх.д.

Визначте поясний і місцевий час у точці Л, якщо вона лежить на схід від точки К, у якій на цей момент було 22 год 30хв 31 грудня 2024 р.

Тестові завдання (15 балів)

- Визначте магнітний азимут (Ам) на точку В, якщо дійсний азимут (Ад) становить $32^{\circ} 18'$, а магнітне схилення, яке вказане на топографічній карті є східним і дорівнює $1^{\circ} 48'$.
А $30^{\circ} 30'$; Б $32^{\circ} 18'$; В $34^{\circ} 06'$; Г $31^{\circ} 48'$.
- Визначте, яку площу займатиме наша держава на карті масштабу 1 : 22 000 000:
А 1, 25 см; Б 12,5 см; В 3,5 см; Г 25 см.
- Столицями країн-членів АСЕАН є...
А Янгон, Дакка, Ісламабад; Б Джакарта, Бангкок, Ханой;
В Бангкок, Пекін, Ханой; Г Катманду, Делі, Коломбо.
- Оберіть правильну послідовність країн за показником зменшення чисельності населення:
А Китай, Індія, США, Бразилія, Пакистан, Індонезія
Б Індія, Китай, Індонезія, США, Бразилія, Пакистан
В Китай, Індія, Індонезія, Пакистан, США, Бразилія
Г Китай, Індія, США, Індонезія, Бразилія, Пакистан
- Визначте, до якої мовної сім'ї належать українці:
А слов'янської Б східноєвропейської;
В центральноєвропейської; Г індоєвропейської.
- Назвіть вітчизняних дослідників Африки
А П. Тутковський, К. Воблий В Є. Ковалевський, А. Рафалович
Б Б. Срезневський, Б. Бондарчук Г Г. Висоцький, О. Діброва
- Яку відстань (у км) від Львова до Почаєва потрібно подолати пілоту гелікоптера, якщо його маршрут відповідає відрізку 2,5 см на карті масштабу 1:5000000?
А 12,5 Б 125 В 1250 Г 215
- Яка крайня точка України знаходиться найближче до Гринвіцького меридіана?
А південна Б північна В східна Г західна
- З'ясуйте, який з поданих графіків правильно описує залежність між опадами (х) і відстанню від океану (у)?

- Виберіть паралель, на якій відрізок завдовжки 10° , відміряний вздовж неї, матиме найменшу довжину на місцевості:
А на Північному тропіку В на Північному полярному колі
Б на екваторі Г на 50° північної широти
- Визначте азимут сходу Сонця у день тривалістю 16 год:
А 30° Б 55° В 45° Г 60°
- Якщо судно рухається від мису Байрон у напрямку, азимут якого становить 90° , то через певний час воно досягне берегів:
А Південної Америки В Європі
Б Африки Г Північної Америки

13. Повітря вдень мало температуру 15°C і відносну вологість 37,5%. Вночі температура повітря знизилася до 0°C , а температура земної поверхні до -1°C . У вигляді чого випадуть атмосферні опади?

А туману

Б інею

В роси

Г дощу

14. На політичній карті світу Україна:

А федеративна держава, яка має у своєму складі самоврядні території

Б унітарна держава, частина території якої є тимчасово окупованою

В союзна держава, до складу якої входять автономні землі, краї

Г держава-конфедерація, членів якої можна вважати суверенними

15. Визначте, який із приладів не є геодезичним:

А бусоль;

Б теодоліт;

В нівелір;

Г психрометр.